

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ**

**ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ**

**Донецького державного університету
управління**

ТОМ XVIII

Серія “Економіка”

**Випуск 303 “Проблеми та
перспективи забезпечення
стабільного соціально-
економічного розвитку”**

Маріуполь 2017

УДК 33(08)

Збірник наукових праць Донецького державного університету управління «Проблеми та перспективи забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку». Серія «Економіка». Т. XVIII, вип. 303. – Маріуполь, ДонДУУ, 2017. – 234 с.

Засновник: Донецький державний університет управління

Редакційна колегія:

головний редактор – д.держ.упр., проф. Марова С.Ф.;

заступник головного редактора – д.е.н., доц. Балусева О.В.;

д.е.н., проф., академік НАН України Амоша О.І. (Інститут економіки промисловості НАН України);

д.е.н., проф. Бардась А.В. (Державний вищий навчальний заклад «Національний гірничий університет»);

д.соц.н., проф. Бурега В.В. (Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»);

д.е.н., проф. Дубницький В.І. (Український державний хіміко-технологічний університет);

д.е.н., проф. Дятлова В.В. (Донецький державний університет управління);

д.е.н., проф. Прокопенко О.В. (Сумський державний університет);

д.е.н., проф. Смерічевський С.Ф. (Національний авіаційний університет);

д.е.н., проф. Солоха Д.В. (Київський національний університет культури і мистецтв);

д.е.н., проф. Сохнич А.Я. (Львівський національний аграрний університет Міністерства аграрної політики та продовольства України);

д.держ.упр., проф. Токарева В.І. (Донецький державний університет управління);

д.ю.н., проф., чл.-кор. НАПрН України Устименко В.А. (Інститут економіко-правових досліджень НАН України)

д.е.н., доц. Ясинська Н.А. (Донецький державний університет управління).

Збірник розрахований на науковців, працівників органів державної влади і органів місцевого самоврядування, викладачів вищої школи, аспірантів, магістрів і студентів.

Затверджений Наказом Міністерства освіти і науки України від 21.12.2015 р. № 1328 як фахове видання з економічних наук.

Адреса редакції: 87513, м. Маріуполь, вул. Карпінського, 58.

Телефон: (0629) 38-97-74

Видається за рішенням Вченої ради ДонДУУ.

© Донецький державний
університет управління,
2017

ЗМІСТ:

Ахромкін Є. М. СПРИЯННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ НА ОСНОВІ ЦІЛЬОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ	5
Бузько І. Р., Галгаш Р. А. СТРАТЕГІЧНА КООРДИНАЦІЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ КЛАСТЕРІВ ПІДПРИЄМСТВ: МЕТОД, ФОРМА ТА РЕЗУЛЬТАТ КООПЕРАЦІЇ І КОНКУРЕНЦІЇ.....	10
Ліпич Л. Г. ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА ПОСТАНОВКИ ЦІЛЕЙ ПІДПРИЄМСТВА, ЯКІ ВІДПОВІДАЮТЬ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ	23
Наумов О. Б. СТРАТЕГІЧНІ ІМПЕРАТИВИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВОЇ СФЕРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	30
Попова О. Ю., Томашевська О. Ю., Попова С. О. ЕКОНОМІЧНІ УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОТЕНЦІАЛУ БІОМАСИ НА ЗАСАДАХ ЕКОЛОГІСТИЧНОГО ПІДХОДУ	38
Солоха Д. В. БЮДЖЕТНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ ЯК УМОВА ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ	46
Тарасенко О. Ю. РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	54
Бурцева О. Є., Марина А. С. ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ НА ВИПАДОК БЕЗРОБІТТЯ.....	59
Верстяк О. М. ЕТАПИ РОЗВИТКУ ПРИКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В УКРАЇНІ.....	70
Дихнич Л. П., Шевченко О. В. ВИЗНАЧЕННЯ ПРИНЦИПОВИХ СКЛАДОВИХ РОЗВИТКУ МОДЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ В ДОВГОСТРОКОВІЙ ПЕРСПЕКТИВІ.....	75
Івченко Є. А. ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ПІДХОДІВ ЩОДО КЛАСИФІКАЦІЙ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....	84
Клопов І. О. АЛЬТЕРНАТИВНА ЕНЕРГЕТИКА УКРАЇНИ: ПОТЕНЦІАЛ, СУЧАСНИЙ СТАН, МЕХАНІЗМИ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ	94
Лохман Н. В. РЕТРОСПЕКТИВНИЙ ІНДЕКСНИЙ АНАЛІЗ ІНТЕНСИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	102
Мошковська О. А. ВИТРАТИ НА ЯКІСТЬ В СИСТЕМІ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ.....	109
Муравський В. В. КОМУНІКАЦІЙНА ПАРАДИГМА ОБЛІКУ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ ЇХ ІНТЕГРАЦІЇ.....	117
Мнацаканян В. Г. ОГЛЯД СТАНУ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ МІСТА МАРІУПОЛЯ.....	126
Солоха Д. В., Мандзяк О. М. ПОЗИЦІОНУВАННЯ КЛАСТЕРІВ В СИСТЕМІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ	132
Гончаров Ю. В. УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ СФЕРИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ВИБІР МОДЕЛІ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	141
Лук'янов В. С. МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ БЮДЖЕТНОЇ БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	147
Штулер І. Ю., Костинцев Ю. В. МОДЕЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ НА ОСНОВІ БАГАТОФАКТОРНИХ ЛІНІЙНИХ ЗАЛЕЖНОСТЕЙ	153
Ненно І. М. ПРАКТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ПОРТОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ В НІДЕРЛАНДАХ: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ.....	159
Позднякова Л. О. СУТНІСТЬ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ СОЦІАЛЬНОГО РИЗИКУ	168
Пруненко Д. О., Вень МінМін НАУКОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ОСНОВНИЙ ФАКТОР РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ.....	178
Семененко І. М. ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ: ЦІЛІ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.....	184
Стрельников Р. М. ІНФОРМАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ.....	192
Мирошниченко Г. Б. ПОКАЗНИКИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СЛУЖБИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА	200
Мостіпака О. В. ФОРСАЙТ ЯК УПРАВЛІННЯ СЬОГОДЕННЯМ НА ОСНОВІ КОНСТРУЮВАННЯ МАЙБУТНЬОГО	207
Долозіна І. Л. ФІНАНСУВАННЯ СТРУКТУРНИХ ЗМІН В ЕКОНОМІЦІ: ДОСВІД ПОЛЬЩІ.....	225

36. Згуровський М. З. Форсайт економіки України на середньо– (2015–2020 р.) і довготерміновому (2015–2030 р.) часових горизонтах. – Ч. 1. Методика та завдання на виконання Форсайту. – К.: НТУУ КПІ, 2015.
37. Кох Р. Принцип 20/80: секреты достижения больших результатов при затратах меньших усилий. – М.: Попурри, 2002. – 352 с.
38. Мостіпака О. В. Нетократія як влада мереж / О. В. Мостіпака // Інноваційна економіка. – 2016. – № 11–12. – С. 172–178.
39. Juran J. M. „Upper Management and Quality”, Juran Institute, New York, 1982.
40. Ковальчук Т. SOS – в Украине неокOLONиальная модель валютной политики / Т. Т. Ковальчук // Экономика Украины. – 2014. – № 10. – С. 4–13.
41. Ковальчук Т. «Габіж» у особливо великих розмірах [Електронний ресурс] / Т. Ковальчук. – 08.03.2015. – Режим доступу – <http://news.finance.ua/ua/news/~/345904>.
42. Мостіпака О. Прямa емісія грошей як умова самоорганізації соціально–економічної системи України / О. Мостіпака // Інноваційна економіка. – 2017. – № 3–4. – С. 65–73.
43. Гриценко А. А. Логіко–історичні засади кардинальних економічних змін і переходу до реконструктивного розвитку // А. А. Гриценко // Економіка України. – 2017. – № 5–6. – С. 39 – 57.

УДК 336.027

ФІНАНСУВАННЯ СТРУКТУРНИХ ЗМІН В ЕКОНОМІЦІ: ДОСВІД ПОЛЬЩІ²

ДОЛОЗІНА І. Л.,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку, фінансів та
економічної безпеки,
ДВНЗ «Донецький національний
технічний університет» МОН України
(м. Покровськ)

В статті, виходячи з передумов залежності рівня та природи економічного розвитку національних економік від природи інституційної архітектури фінансової системи, було проаналізовано особливості впливу механізмів фінансування на структурні перетворення економічної системи Польщі. Було виявлено, що існує проблема дефіциту фінансових ресурсів, яку

² Публікація містить результати досліджень, проведених при грантовій підтримці Державного фонду фундаментальних досліджень за конкурсним проектом Ф71/8-2017

вдалося вирішити за допомогою ефективного механізму приватизації за допомогою каналів фондового ринку.

Ключові слова: фінансова система, фінансовий механізм, національна економіка, інституційна архітектура, розвиток.

В статье, исходя из предпосылок зависимости уровня и природы экономического развития национальных экономик от природы институциональной архитектуры финансовой системы, были проанализированы особенности влияния механизмов финансирования на структурные преобразования экономической системы Польши. Было обнаружено, что существует проблема дефицита финансовых ресурсов, которую удалось решить с помощью эффективного механизма приватизации посредством каналов фондового рынка.

Ключевые слова: финансовая система, финансовый механизм, национальная экономика, институциональная архитектура, развитие.

The peculiarities of the influence of the established financing mechanisms on the transformation of the structure of the economic system of Poland were analyzed in the article which based on the prerequisites for the dependence of the level and nature of economic development of national economies, on the nature of the institutional architecture of the financial system. There was revealed the problem of the deficit of financial resources which was managed to solve with the help of an effective mechanism of privatization through the channels of the stock market.

Key words: financial system, financial mechanism, national economy, institutional architecture, development.

Постановка проблеми. Продуктивне функціонування фінансових установ та ринків, їх розвиток відповідно до вимог зміни економіки є однією з передумов забезпечення економічного росту, зростання добробуту населення та збільшення прибутків фірм. З іншого боку, відсутність фінансових ресурсів, не дозволяє фінансовій системі ефективно приймати участь у розповсюдженні ресурсів, забезпеченні достатнього рівня капіталу для розвитку комерційних та структурних перетворень. Такі роздуми призводять до необхідності враховувати архітектуру фінансової системи та інституційних особливостей каналів фінансування під час оцінювання розмірів зміни виробничої структури національних економік та їх конкурентоспроможність.

Типи реформ фінансового сектору, що проводяться в країнах з перехідною економікою, містять різноманіття явищ. Спільна проблема для всіх країн з перехідною економікою полягає в тому, що реструктуризації, реабілітації та приватизації банків необхідно подолати серйозні загрози системної нестабільності. До кінця нинішнього десятиліття можливим стане більше різноманіття, ніж було спочатку перехідного періоду. Таким чином, необхідно оцінити ступінь фінансової лібералізації, як показника реалізації даної моделі капіталізму в країнах з перехідною економікою [1].

Питання вдосконалення інституційної архітектури фінансової системи є дуже важливим для України, яка, маючи власні проблеми, пов'язані з недостатньо продуктивним процесом переходу до ринкової економіки та балансуванню інтересів економічного росту та соціального добробуту, опинилася в центрі геополітичних протиріч та боротьби. Таким

чином, вивчення іноземного досвіду фінансування структурних змін не буде зайвим, особливо, якщо враховувати проблеми, які проявляються в питаннях реформування країни як основи підтримки її державності та відновлення економіки після військового конфлікту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний науковий внесок щодо вивчення фінансової системи Польщі, щодо проблем її розвитку та вдосконалення інституційної архітектури слід відзначити таких зарубіжних вчених, як А. Янк [Janc, A.], М. Юрек [Jurek, M.], П. Маршалек [Marszałek P.] та ін., на основі досліджень яких можна виокремити деякі аспекти щодо вдосконалення фінансової інституційної архітектури України.

Метою статті є вивчення іноземного досвіду Польщі в фінансуванні структурного розвитку економіки для вдосконалення інституційної архітектури фінансової системи України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Суб'єктом аналізу обрана Польща – країна, яка в минулому характеризувалась наявністю промислового та транзитного потенціалу, а також була учасником соціалістичного табору.

Фінансовий сектор Польщі відіграв важливу роль у структурному розвитку національної економіки. З одного боку, фінансовий сектор Польщі сам собою піддавався глибокій трансформації з 1989 року, особливо в питаннях приватизації. З іншого боку, розвиток сегментів та установ фінансового сектору Польщі сприяв досягненню мети реструктуризації всієї економіки.

Економічні перетворення в Польщі почалися з великомасштабної приватизації. Як відзначив А. Янк приватизація у Польщі дуже часто приймала форму продажу державної власності іноземним власникам: найбільший оператор зв'язку Польщі та велика кількість банків опинилися в руках іноземних інвесторів. У другій половині 90-х років змінився статус більшості неефективних на той час підприємств, підприємства були реорганізовані та приватизовані. Дуже часто нові приватні фірми виживають, але за рахунок росту безробіття. У зв'язку зі складним економічним становищем, стан багатьох з них знов погіршується; до складу цих компаній входять ті, що займаються суднобудуванням, видобутком та транспортуванням. Частково це пов'язано з тим, що мотивом для активізації процесу приватизації було не підвищення економічної ефективності, а задоволення бюджетних потреб [5].

Як і в інших постсоціалістичних країнах Європи, інтерес до фондового ринку, який пов'язаний з приватизацією державних компаній, був відносно низький. Збільшення кількості зареєстрованих компаній та приватизація великих корпорацій почалася лише з 1997 року. В результаті великі державні компанії були приватизовані: державні компанії вийшли на ринок переважно за рахунок нових акцій. Така політика дозволила отримати новий капітал, необхідний для подальшого розвитку та

одночасно збереження контролю над цими компаніями, який здійснює державна скарбниця [8]. Але, оскільки сегмент скарбницьких цінних паперів суттєво розвивався, завдяки зростаючим потребам у позиках з головного бюджету та одночасного зниження прибутків від приватизації, це послабило розвиток інших сегментів ринку капіталу.

Необхідно погодитися з А. Янком [5] в тому, що вирішальна роль приватизації державних підприємств в розвитку ринку капіталу також вплинула на зростаючі потреби цього ринку виконувати свої функції в ринковій економіці. Однак, кожне припинення великих надходжень від польської скарбниці приводило в результаті до проблем розвитку ринку капіталу разом з швидким розвитком сегменту скарбницьких цінних паперів, як результат зростання необхідності отримувати позики з головного бюджету і одночасно зниження прибутків від приватизації.

Після нетривалого періоду невизначеності в першому десятиріччі ХХІ століття, коли з політичних причин приватизація час від часу посилювалась, або навпаки сповільнювалась у 2010 році, рівень прибутків від продажу державних підприємств досягнув рекордної величини. Далі механізм використання фінансового ринку в якості інструменту приватизації трохи змінився. З 2010 року Міністерством фінансів була запущена нова програма «Участь громади в акціонерному капіталі». Це довготривала програма продовжувалась засобами первинної публічної пропозиції та продажу акцій державних підприємств громадянам. Ідея програми «Участь громади в акціонерному капіталі» полягала у тому, щоб дозволити окремим інвесторам приймати участь у приватизації і втілювалась вона через Варшавську фондову біржу. Для державних компаній кожного разу встановлювалась фіксована кількість акцій, які можна було продати окремим інвесторам (приблизно 20%-30%), а також максимальна кількість акцій призначених на одну особу [6]. Це гарантує відсутність кредитного впливу під час покупки акцій. На відміну від попередніх форм масової приватизації, окремі інвестори купують акції, знайомлячись при цьому з механізмами ринку капіталу.

Вірним є також те, що пенсійні фонди відкритого типу є одним з дуже важливих фінансових механізмів реструктурування польської економіки. Разом із заснуванням цих фондів (з 1999 року), з'явилася нова дуже важлива категорія інституційних інвесторів у зв'язку з тим, що відкриті пенсійні фонди мають можливість інвестувати до 40% премій, зібраних з акцій компаній, що займаються торгівлею прилюдно, та додаткові 10% акцій Фондів національних інвестицій. Зростання частки інвестицій, що здійснювали пенсійні фонди в цінні папери, згаданих Варшавською фондовою біржею, було важливим фактором, який стабілізував ринок та мав вплив на структурування акціонерів в багатьох згаданих компаніях.

Важливою особливістю механізму приватизації у Польщі було те, що вона здійснювалась через Національні інвестиційні фонди, які відповідали

за реструктурування приватизованих підприємств. Кожен фонд мав 33% акцій у 33-34 компаніях та меншу долю в усіх інших компаніях, що приймали участь в програмі. Всі фонди мали разом 60% акцій в кожній з 512 приватизованих компаній. Частина акцій, що залишилася, була поділена на об'єднані резерви, що складали 15% та 25%: перший розповсюджувався серед робітників, а другий зберігався у Державній скарбниці.

Національні інвестиційні фонди стали основним оператором торгівлі акціями приватизованих підприємств. Однак сьогодні (табл. 1) частка чистих інвестиційних активів Національних інвестиційних фондів значно зменшується.

Таблиця 1

Вартість чистих активів інвестиційних фондів відповідно до інвестиційної політики

Період	Інвестиційна політика					
	Разом, мільйони злотих	в т.ч., %:				
		Акції	Облігації	Баланс	Стабільний зріст	Інше
Грудень 2010	121 013	28,2	26,9	12,9	9,6	22,4
Грудень 2011	116 931	21,3	33,1	9,1	7,4	29,1
Грудень 2012	151 199	19,4	36,9	6,7	5,7	31,3
Грудень 2013	194 639	18,2	33,4	5,8	5,1	37,6
Грудень 2014	218 884	15,3	31,8	4,1	9,4	39,4
Грудень 2015	272 371	12,6	26,5	3,0	7,8	50,1
Грудень 2016	275 356	13,3	27,6	2,7	4,8	51,6

Джерело: Розраховано авторами на основі даних Національного банку Польщі [4]

Не зважаючи на це, Національні інвестиційні фонди займають друге місце серед фінансових установ Польщі за об'ємом інвестиційних активів (табл. 2). У 2015 році було значне збільшення вартості активів інвестиційних фондів та банків у Польщі. Балансовий звіт відкритих пенсійних фондів, кредитних союзів та брокерських компаній показав послідовне зменшення вартості активів протягом наступного року. Темпи зростання кредитів нефінансового сектору були приблизно такі ж самі: 5% наприкінці 2015 року і вони варіюються в окремих сегментах ринку. У 2015 вартість житлових кредитів у злотих зросла на 2,6%, що представляє сповільнення у кредитуванні у порівнянні з попередніми роками [7].

Відсоток житлових кредитів у іноземній валюті зменшився до 44%. Стійке поживлення спостерігалось на ринку споживчих кредитів (6,4% зростання), що було зумовлене послабленням грошово-кредитної політики з боку банків та сприятливими макроекономічними умовами. В 2015 р. також спостерігалось зростання вартості кредитів, виданих підприємствами, на 7,9% – як інвестиційних кредитів, так і поточних та іпотечних. Частка корпоративних кредитів в загальному об'ємі кредитів також збільшилась у 2015 році. Активи інвестиційних фондів збільшилися

на 24,1% – найвищий рівень за всю історію сектору, тобто 272,3 млрд злотих. Зростання активів припало переважно на чисті надходження.

Таблиця 2

Активи в фінансових установах Польщі, млн злотих

Фінансові установи	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Комерційні банки	963,2	977,2	1062,1	1187,9	1233,7	1276,7	1393,9	1455,3
Кооперативні банки та філії	75,9	82,4	96,4	106,1	115,8	129,5	135,4	139,7
Кредитні союзи	9,4	11,6	14,0	15,6	16,8	18,7	13,7	12,3
Страхові компанії	137,9	139,0	145,2	146,1	162,9	167,6	178,5	180,3
Інвестиційні фонди	76,0	95,7	121,8	117,8	151,5	195,0	219,5	272,3
Відкриті пенсійні фонди	138,3	178,6	221,3	224,7	269,6	299,3	149,1	140,5
Інвестиційні фірми	8,6	9,9	9,2	10,1	9,0	8,6	7,9	7,6
Разом	1409,3	1494,4	1670,0	1808,3	1959,3	2095,4	2098,0	2208,0

Джерело: Національний банк Польщі [7]

Одночасно слід відзначити поступове зниження ролі домашнього сектору у формуванні основних фондів, тобто зниження інтенсивності технологічної модернізації економіки (рис. 1).

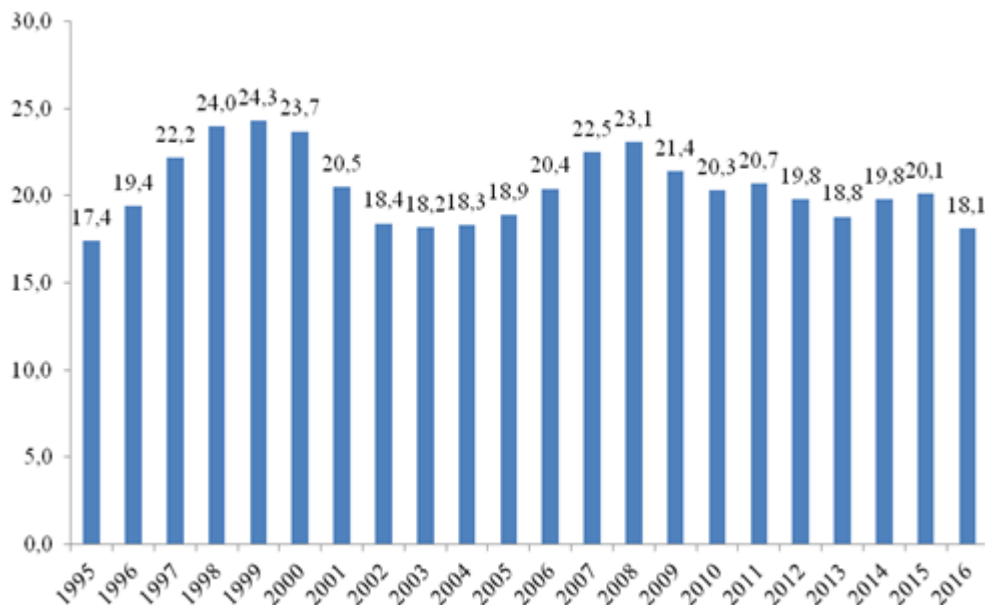

Рис. 1. Залежність валового накопичування основного капіталу від валового внутрішнього продукту в Польщі, %

Джерело: дані Центрального бюро статистики Польщі [1]

Не зважаючи на домінуючу роль банків у фінансовій системі, коефіцієнт співвідношення активів банківського сектору Польщі до ВВП був невисоким (у 2014 році він складав 88,5%). Для країн Євросони це

співвідношення було у декілька разів вищим і досягло 309,9%. Домінуюча роль банків у фінансовій системі Польщі була зумовлена переважно історичними умовами, звичками та перевагами клієнтів, а також асортиментом продуктів та послуг, адаптованих під потреби клієнтів. Іншими факторами, які були важливими для розвитку банківського сектору, були лібералізація правових норм, а також прийнята форма приватизації шляхом продажу банків стратегічному інвестору та використання різноманітних стимулів для іноземних інвесторів. Банківський сектор став домінуючим у Польщі завдяки процесам приватизації та припливу іноземного капіталу.

1998–2000 роки були вирішальними у цьому аспекті, коли частка іноземних інвесторів в активах банківського сектору збільшилась з 16,6% у 1998 році до 69,6% у 2000 рр., залишаючись на тому самому високому рівні до 2008 року (72,3%). Після 2008 року, внаслідок глобальної фінансової кризи та росту банків з внутрішнім капіталом, частка іноземних інвесторів поступово зменшувалась. Наприкінці 2014 року вона складала 61,5%.

Дослідження бізнесу показують, що ступінь використання виробничих потужностей у промисловому секторі Польщі є високою, якщо приймати до уваги її історичну цінність. Однак вона все ще залишається нижче за відповідні показники для країн ЄС та Єврозони, але вищою за значення, які зареєстровані в нашому регіоні. Різниця між значеннями, вказаними для Польщі та розвинених країн ЄС трохи зменшилась після кризи, тому сучасний високий рівень використання виробничих потужностей вказує на інтенсифікацію інвестиційних процесів в економіці Польщі найближчим часом [7].

Як показують дані табл. 3 та розрахунки індексу Рябцева, структура створення валової додаткової вартості в економіці Польщі за останні 15 років практично не змінилась, хоча Польща і вважається однією з країн ЕС, що збільшує темпи економічного росту. В той же час, відсутність значних перетворень в структурі важливості окремих видів діяльності у економіці Польщі, враховуючи оптимістичні оцінки на майбутнє, показує, що фінансові механізми були достатньо ефективними у формуванні ресурсної бази для розвитку бізнесу у даній країні.

Таблиця 3
Структура додаткової вартості у Польщі за видом та групами економічної діяльності, %

Показник	2000	2005	2010	2015
Валова додаткова вартість (поточні ціни)	100,00	100,00	100,00	100,00
Сільське господарство, лісове господарство та риболовство	3,49	3,30	2,92	2,48
промисловість	24,33	25,17	24,68	26,14
видобуток корисних копалин	2,46	2,58	2,45	1,75
виробництво	18,16	18,35	17,68	19,87
постачання електроенергії, газу, пару та кондиціонування повітря	2,64	3,12	3,30	3,21

Продовження табл. 3

водопостачання; каналізація, управління відходами та відновлювальні роботи	1,06	1,13	1,24	1,30
будівництво	8,22	7,63	8,49	7,99
торгівля; ремонт автомобілів	19,71	18,64	19,32	17,65
транспортівання та зберігання	5,24	5,63	5,29	6,43
послуги з проживання та харчування	1,22	1,11	1,12	1,13
інформація та комунікації	3,52	4,40	3,90	4,04
фінансові та страхові послуги	4,69	4,00	4,14	4,07
операції з нерухомістю	6,34	6,04	5,33	4,91
Професійна та науково-дослідна діяльність	5,18	5,08	5,23	5,82
адміністративні та допоміжні послуги	1,37	1,34	1,80	2,26
державне управління та оборона; обов'язкове соціальне забезпечення	6,23	6,08	6,07	5,55
освіта	5,16	5,38	5,08	4,82
охорона здоров'я та соціальна робота	3,11	3,84	4,34	4,42
мистецтво, розваги та відпочинок	0,76	0,79	0,87	0,73
інші послуги	1,25	1,35	1,27	1,44

Джерело: розраховано авторами на основі даних Центрального бюро статистики Польщі [1]

Все це призвело до деяких розробок та проблем:

не зважаючи на деяку слабкість інвестицій, економіка зазнає сильний зріст; загальний економічний прогноз позитивний, ризики переважно пов'язані з внутрішньою політикою; повернення на короткий строк до фіскальної консолідації та звернення до довгострокового стійкого розвитку – ключові фінансові проблеми; ефективність системи соціального захисту потребує моніторингу; незважаючи на кроки, які вже зроблені, все ще є можливості для покращення доходів бюджету; існують серйозні структурні проблеми для перспективи довгострокового росту; банківський сектор залишається міцним, а ринок капіталу є найбільшим в регіоні; забезпечення стійкого росту продуктивності стає все складнішим; дослідження та інновації все частіше розглядаються як двигуни довгострокового росту в Польщі, але проблеми залишаються; Польща швидко покращує свою інфраструктуру, але ключові структурні проблеми залишаються; Польща постійно вдосконалюється щодо міжнародних рейтингів «ведення бізнесу», але нормативна база ще має проблеми в деяких областях [2].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Очевидним є те, що відмінності рівня економічного розвитку та особливості початкових етапів переходу від соціалістичної до ринкової системи визначили різку роль фінансової системи в здійсненні структурних перетворень в Польщі. Слід відзначити, що в даній країнах виникає проблема дефіциту фінансових ресурсів, перш за все внутрішнього. Однак, завдяки більш ефективним механізмам приватизації через канали фондового ринку в Польщі, ця проблема для неї є менш гострою.

Приймаючи до уваги досвід Польщі, необхідно розуміти, що Україні необхідно різко підвищити прозорість правил ведення бізнесу та безпеки

прав власності, а також інвестицій до інфраструктури для зменшення витрат для внутрішньої та зовнішньої торгівлі.

Література:

1. Central Statistical Office of Poland. Macroeconomic Data Bank, available at: <http://bdm.stat.gov.pl>.
2. SWD (2017) 86 final, available at: https://ec.europa.eu/info/file/96727/download_en?token=J6YYG20f.
3. The Financial Sector in the Transition Economies and the Search of a Model of Capitalism. In: Economies in Transition and the Variety of Capitalisms. Features, Changes, Convergence, available at: ftp://ftp.repec.org/opt/ReDIF/RePEc/bas/ecchap/CH_21_Houbenova.pdf.
4. Investment funds statistics: Monetary and financial statistics, available at: <http://www.nbp.pl/homen.aspx?f=/en/statystyka/monetary-and-financial-statistics.html>.
5. Janc, A., Jurek, M., Marszałek P. (2013). Financial System in Poland: FESSUD Studies in Financial Systems (No 7), available at: <http://fessud.eu/studies-in-financial-systems/>
6. Ministry of Treasury (2011). Privatisation Programme. Unique Investment Opportunities, available at: <http://www.msp.gov.pl/download.php?s=3&id=1490>.
7. Narodowy Bank Polski (2017). Financial System in Poland 2015, available at: https://www.nbp.pl/en/systemfinansowy/fsd_2015.pdf.
8. National Bank of Poland (2007). Financial System Development in Poland 2005, available at: <http://www.nbp.pl/homen.aspx?f=/en/systemfinansowy/rozwoj.html>.

Наукове видання

**Збірник наукових праць Донецького державного університету
управління**

**«ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СТАБІЛЬНОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО
РОЗВИТКУ»**

Серія «Економіка»

Том XVIII

Випуск 303

Мови: українська, російська, англійська

Відповідальний за випуск

О. В. Балусва

Технічний редактор

Г. І. Пігарева

Підписано до друку 21.06.2017. Формат 60х84/16. Папір офісний.
Гарнітура Times New Roman Сут. Друк цифровий. Ум. друк. арк. 13,6.
Обл.-вид. арк. 14,3. Наклад 100 прим.

Донецький державний університет управління 87513,
м. Маріуполь, вул. Карпінського, 58